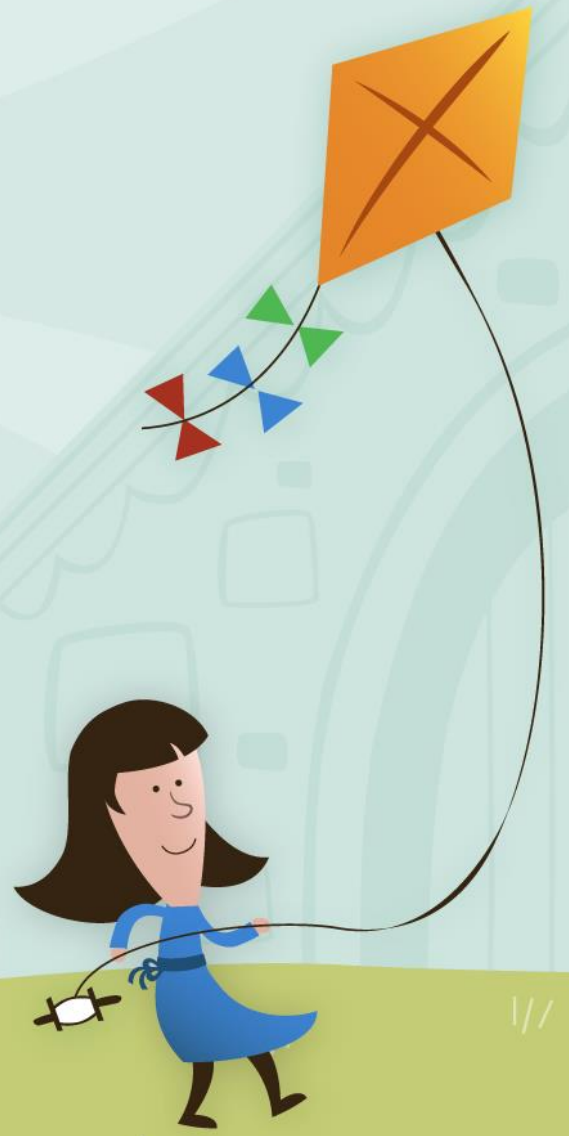
OYUN TERAPİ EĞİTİMİ

Psikolog Beste Canan Gürses

MODÜL 3

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

- **Oyun terapisinde terapist çocuğa kendini rahat ifade edebileceği güvenli bir ortam yaratır ve gerisi çocuğun neyi ne şekilde anlatmak istediğine kalır.**
- **Terapist çocuğu hiçbir konuda yönlendirmez, böylece çocuğa kendi problemlerini kendisinin çözebileceğini, eleştirilmeyeceğini ve yargılanmayacağını göstermeye çalışır.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

- Çocuk merkezli oyun terapi, çocuklar için tamamen güçlendirici bir yaklaşımdır. Çocuklara sağlıklı bir ortam sunulduğunda, çocukların gelişim göstereceğine inanır.
- Terapist çocukla mümkün olduğunca sıcak ve dostça bir ilişki geliştirir, çocuğu olduğu gibi kabul eder. Çocuğun oyun esnasında ortaya koyduğu duyguları tanımlayarak ve bu duyguları ona geri yansıtarak çocuğun, davranışı hakkında içgörü kazanmasını sağlar.
- Terapist çocuğa fırsat verildiğinde kendi sorunlarını çözebilme becerisini gösterebileceğine inanır. Dolayısıyla karar verme ve uygulama sorumluluğu çocuğa aittir.
- Terapist çocuğun davranışlarını ya da diyalogları yönlendirme çabasına girmez. Oyun odasında çocuk liderdir, terapist takipçidir.
- Terapist terapi sürecini hızlandırmaya çalışmaz. Terapinin aşamalı bir süreç olduğuna inanılır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Odası Nasıl Olmalıdır?

- Uzun dar bir oda yerine ortalama 3 x 5 metre ölçülerinde -kare şekline daha yakın- bir oda olmalıdır. (Çocuğun fazla uzaklaşması mümkün olmayacak ve takip edilmesi daha kolay olacaktır.)
- Ses yalıtımı olan, ses geçirmeyen bir oda ebeveynin çocuğun seslerini duyup terapiye müdahale etmesi ya da duyduğu seslere bağlı olarak sonrasında çocuğu sorgulamasını engellemek amacıyla tercih edilmelidir. Aynı zamanda çocuğun da dışarıdan gelen seslere karşı vereceği dikkatini en aza indirerek oyun odasına odaklanabilmesini sağlamak açısından etkili olacaktır.
- Zeminin suya dayanıklı ve kolay temizlenebilen bir materyalden olması terapist açısından kolaylık sağlayacaktır.
- Odada cam, pencere olmaması, eğer varsa da önünde kalın bir perde veya kırılmasını engelleyecek herhangi bir şey olması gerekir. Bunun sebebi de çocuk cama doğru oyuncak fırlatırsa eğer olası bir kazaya sebebiyet vermemektir.
- Oyuncak konulacak raf ve dolapların duvarlara iyi sabitlenmiş olması çocuğun bunlara asılması durumunda üzerine devrilmesine karşı önlem olacaktır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Hangi oyuncaklar olmalı?

- Öncelikle odamızda bir yazı tahtası bulundurmamız gerekiyor. Bu tahta ya yerden 90cm yükseklikte duvara sabitlenmiş olmalı ya da bir şekilde çocuğun üzerine devrilmeyecek bir mekanizması olmalıdır.
- Eğer imkan varsa odada lavabo bulunmalı, yoksa da bir şekilde kova ya da genişçe bir kabın içerisinde su bulunmalıdır.
- Boyandığında kolay silinebilen, 2 sandalyeli bir çocuk masası olmalı terapist içinse çocuğu takip etmesi açısından tekerlekli sandalye kullanılmalıdır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Hangi oyuncaklar olmalı?

- Hayvanların sembolik anlamları bizim için oldukça önemli, her tür hayvandan en az 3 tane olmalı - yırtıcı hayvan türünden en az 3 farklı- *Ör: aslan, kaplan, timsah* - denizde yaşayan hayvan türü- *Ör: köpek balığı, balina, yunus*
- 2 tane dinozor (özellikle dinozor çünkü kaygıları temsil eder, ölüm kaygısı gibi), boğa, ahtapot (aşırı koruyucu anne)
- Bebek evi (içinde insanlarıyla birlikte-genelde aile üyelerini temsil eder)
- Dürbün
- Hacıyatmaz
- Plastik legolar
- Gemi 2 tane (anneanneyi-babaanneyi temsil eder)
- Trafik araçları (araba, ambulans, polis arabası, itfaiye)

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

- Askerler ve Asker Oyuncakları (Tüfek, Tabanca, Ok-yay, Kılıç, El Bombası 2şer Tane)
- Kelepçe
- Doktor çantası
- Boya kalemleri
- Oyun hamuru
- Resim kağıtları (A4 de olabilir)
- El feneri
- Kukla (2 tane hayvan el kuklası tercihen ayı ve aslan olsun çünkü ayı anneyi aslan babayı temsil eder, bir de kız-erkek insan kuklası)
- Polis ve asker şapkası
- Bozuk para
- Mücevher
- Sihirli değnek
- Mutfak malzemeleri
- Çanta ve ayakkabı (çanta-anne karnına dönme isteği, ayakkabı-kadın cinselliği)
- İp
- Telefon
- Kum havuzu
- Dart (mıknatıslı ya da cırt cırtlı olanlardan)
- Gözlük
- Maske
- Kol saati
- Anahtar
- Bir kaç tane pelüş oyuncak
- Uçak (daha özgür olma ihtiyacını)

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyuncakların genel özellikleri

- sade ve ayrıntısız
- dayanıklı ve sağlam
- ilgi çekici
- çok yönlü kullanılabilir
- gelişim düzeyine uygun
- kolay anlaşılır
- bakımı ve temizliği kolay

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Odaya oyuncak seçerken

- ***Bu oyuncak çocuk için güvenli mi?***
- ***Çocuğun kendini ifade etmesine yardımcı olur mu?***
- ***İlgisini çeker mi?***
- ***Onu geliştirir mi?***
- ***Başarıya ulaştırır, özgüvenine katkı sağlar mı?***

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyuncaklar ve iyileştirici etkileri

I. Bebek evi, kukla ve insan figürleri gibi **gerçek hayat oyuncakları** → ***kızgınlık, kıskançlık (özelikle kardeş kıskançlığı), inatçılık, içe kapanma ve aile çatışmaları***

II. Hacıyatmaz, bıçak, silah, asker oyuncakları, vahşi hayvanlar ve hayvan kuklaları gibi **sinir boşaltan oyuncaklar** → ***yıkıcı davranış bozukluğu, dürtü kontrol bozukluğu, saldırganlık ve agresyon***

III. Kum, su, oyun hamuru, puzzle ve lego gibi **üretici oyuncaklar** → ***utangaçlık, çekingenlik ve özgüven kaybı***

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Yapılandırma

➢**Yapılandırma oyun odasına girerken başlar. Odaya girerken;**

"(Çocuğun adı) …….. Şimdi seninle oyun odasına giriyoruz. Burası özel bir oyun odası, burada istediğin her şeyi yapabilirsin. Yapmaman gereken bir şey olduğunda bunu sana söylerim."

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Yapılandırma

- Bir diğer önemli konu ise tuvalet konusudur. Çocuğun terapi odasına girmeden tuvalet ihtiyacını karşılaması gerekir.
- Buna rağmen çocuk tuvalet için çıkmak istediğini söylerse eğer, odadan tuvalet için sadece bir kere çıkabileceğini ve bir daha çıkmak isterse oyun terapisinin o günlük sona ereceğini söylemeliyiz.
- Çocuk tuvalet için dışarı çıkıp geldiğinde ise "Oyun odasına tekrar hoş geldin." diyerek onu karşılamalıyız.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Yapılandırma

- **Terapi saatinin sonuna doğru iki kez uyarıda buluyoruz; bitimine 5 dk kala;**

"(Çocuğun adı) …….. Oyun oynamaya devam etmemiz için son 5 dk kaldı”

- **Son 1 dk kala;**

"(Çocuğun adı) …….. Oyuna devam edebilmemiz için sadece 1 dakikamız kaldı”

- **En sonunda ise gülümseyerek ama kesin bir ses tonuyla;**

"(Çocuğun adı) …….. Bugünlük süremiz doldu, şimdi oyun odasından ayrılmamız gerek.”

denir ve odadan çıkılır. Bazen çocuk odadan çıkmak istemeyebilir, direnç gösterebilir. Bu durumda terapist sert olmayan ama son derece kararlı bir şekilde çocuğa tekrar odadan çıkmaları gerektiğini söyler ve en sonunda çocuğu omuzlarından tutarak kapıya doğru yönlendirebilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Empatik Dinleme

- **Yansıtmanın en temel işlevlerinden biri de çocuğa ilgimizin tamamen onun üzerinde olduğunu göstermenin yanı sıra, çocuğu bir sonraki adım için teşvik etmektir.**
- **Örnek: Çocuk odaya şöyle bir bakır ve gidip bir oyuncağın önünde durur. Çocuğa;**

"Evet ……..., odadaki oyuncakların neler olduğuna baktın ve içlerinden bu bebek ilgini çekti, onu merak ediyor olmalısın." **gibi bir yansıtma yaptığımız zaman çocuk;**

"*O benim arkadaşımmış, adı da ….."* **deyip bebeği eline alıp onunla oynamaya başlayabilir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Sınır Koyma Becerisi

- Oyun terapisinde her ne kadar "*Çocuk istediğini yapmakta özgürdür.*" desek de bazı sınırlardan bahsederiz ve çocuk bu sınırları öğrendiğinde, o sınırlara uyup uymamasının sonucu etkilediğini bildiğinde davranışlarının sorumluluğunu almaya başlar.
- Çocuk her zaman sınırlara meydan okuma ve test gitme eğilimindedir. Bu tutumu değiştirebilmek için sınırların kesinlikle tutarlı bir şekilde uygulanması gerekir.
- Tutarlılıktan kasıt şudur: Sınırlar her seferinde ve hep aynı sonuçları doğuracak şekilde uygulanmalıdır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Sınır Koyma Becerisi

- **Örneğin, çocuk terapiste tekme attığında ilk olarak terapist onu bir daha aynı davranışı yaptığında seansın biteceğine dair uyarır. Bunun akabinde çocuk seansın bitmesine 10 dk kala gelip terapiste daha hafif bir şekilde tekme atarsa ve terapist** *"Nasıl olsa 10 dakika kaldı."* **–** *"Zaten yavaş vurdu önemli değil"* **deyip seansı sonlandırmazsa, o çocuğun sınırlara uymasını bekleyemeyiz. Her seferinde sınırı bir şekilde ihlal edebileceğini düşünür.**

- **Ayrıca karmaşık ve ayrı ayrı sınır koyma cümlelerinin de çok fazla işe yaramadığını söyleyebiliriz. Yani çocuğa** *"Bana tabancayı böyle hızlı fırlatamazsın."* **dediğimizde çocuk tabancayı bize fırlatıp** *"Ama yavaş fırlattım."* **diyebilir.**

- *"Ben tabanca fırlatmak için değilim."* **ya da** *"Bu odada bana oyuncak fırlatmaman bir kuraldır."* **gibi cümlelerle sınırı belirtebiliriz.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun odasındaki genel sınırlar

- ***Pencereye ve aynaya hiçbir şey atılmamalı***
- ***Duvarlar ve mobilyalar boya kalemleriyle boyanmamalı***
- ***Oyuncaklara zarar verilmemeli***
- ***Terapiste zarar verilmemeli***

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

<u>Sınır koyma becerisi için 3 aşamadan bahsedebiliriz.</u>

1. **İlk olarak sınırların ne olduğunu odaya girerken belirtmediğimizden, çocuğu önceden uyarmadığımızdan bahsetmiştik. Şimdi çocuk sınırlarımızdan birini işgal ediyor ya da etmek üzere, bu durumda, kesin ama dostça bir ifadeyle şunu diyoruz:**

"Ayşe, yerdeki kamyonu ayağınla kırmak istiyorsun. Odaya girerken sana yapmaman gereken bir şey olduğunda bunu sana söyleyeceğim demiştim. Hatırlıyor musun? Burada yapmaman gereken şeylerden biri de oyuncakları kırmaman gerektiği, bunun dışında istediğin başka şeyleri yapabilirsin."

İlk seferinde çocuğa sadece sınırın ne olduğunu söylüyoruz, bilgi veriyoruz.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

<u>Sınır koyma becerisi için 3 aşamadan bahsedebiliriz.</u>

1. **İlk olarak sınırların ne olduğunu odaya girerken belirtmediğimizden, çocuğu önceden uyarmadığımızdan bahsetmiştik. Şimdi çocuk sınırlarımızdan birini işgal ediyor ya da etmek üzere, bu durumda, kesin ama dostça bir ifadeyle şunu diyoruz:**

"Ayşe, yerdeki kamyonu ayağınla kırmak istiyorsun. Odaya girerken sana yapmaman gereken bir şey olduğunda bunu sana söyleyeceğim demiştim. Hatırlıyor musun? Burada yapmaman gereken şeylerden biri de oyuncakları kırmaman gerektiği, bunun dışında istediğin başka şeyleri yapabilirsin."

İlk seferinde çocuğa sadece sınırın ne olduğunu söylüyoruz, bilgi veriyoruz.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

<u>Sınır koyma becerisi için 3 aşamadan bahsedebiliriz.</u>

2. **Eğer çocuk davranışı yapmakta ısrar ederse çocuğu karşılaşacağı sonuç ile ilgili uyarıyoruz:**

"Oyuncakları kırmaman gerektiğini sana söylemiştim, hatırladın mı? Bunu bir kez daha yaparsan bugünlük bu özel oyun odasından çıkmamız gerekecek."

gibi bir cümleyle çocuğa seçme hakkı sunuyoruz. Yapacağı ya da yapmayacağı davranışın sonucunu seçme hakkını tamamen ona veriyoruz.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

<u>Sınır koyma becerisi için 3 aşamadan bahsedebiliriz.</u>

3. **Çocuk uyarıyı da dikkate almadı ve üçüncü kez sınırı ihlal etti. Bu durumda sonucu çocuğa yaşatmamız gerekir.**

"Sana oyuncakları kırmaman gerektiğini söylemiştim ve sen kırmayı seçtin. Bugünlük oyun süremizi bitiriyorum. Haydi odadan çıkalım."

diyoruz ve çocuğu odadan çıkarıyoruz.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Sembolik Oyun

- **Sembolik oyun, bir davranışın veya nesnenin "sanki" başka bir şeymiş gibi düşünülmesidir.**
- **"Sanki" oyunlarında başka birilerinin isteklerine ve algılarına uyum sağlamaya çalışmak veya onları çocuğun kendinde var olan düşünce ve davranış kalıplarına sokmaya çalışmak, başkalarının dünyaya farklı açılardan baktığını öğrenme ile ilgilidir.**
- **Bu oyunlarda çocuklar çeşitli karakterleri belirleyerek hayali bir senaryoyu canlandırırlar.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Sembolik Oyun

- **Özellikle kuklalar sembolik oyun için oldukça elverişli oyuncaklardır. Hem çocuğun kendisini yansıtır hem de istediği zaman kuklayı elinden bırakıp ondan ve hissettirdiği duygulardan kurtulabilir. Gerçeğe oldukça benzediklerinden çocuklar kuklalarla çabuk ve rahat iletişim kurabilirler.**

- **Çocukların kendilerini ve yakın çevresindekileri hangi oyuncaklarla özdeşleştirdiğini yakalamak oldukça önemlidir. Bazen çocuğun neyle özdeşim kurduğunu anlamak kolay olmayabilir, iyi ve kötü yanlarını farklı oyuncaklarla sembolize edebilirler.**

- **Çocuğun oyuncaklarına ve oyunlarına terapistin yaptığı yansıtmalar çocuğa durumun dışarıdan nasıl gözüktüğü hakkında fikir verir ve içgörü kazandırır.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Sembolik Oyun

- Eğer çocuk hiç sembolik oyun oynamıyorsa sıkıntılarıyla başa çıkmaya hazır olmadığını düşünebiliriz.
- Bununla birlikte terapistle olan ilişkilerini de oyunla sembolize ederler. Mesela terapiste kızdıysa bir bebeği kendisi bir bebeği terapist yapıp birini diğerine kızdırıp, vurdurabilir.
- Kısaca güçlü duyguların oyunda ifade edilmesi ve davranışa dökülmesi gerekir ve bu da en iyi yönlendirilmemiş bir ortamda olur.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Temalarını Anlamak

- **İlk seanstan itibaren çocukla ilgili değerlendirme yapmaya başlanmalıdır fakat oyun temalarını anlamak için bir kez yeterli olmaz. Seansın içinde *bir oyunu ne kadar tekrar ettiği, aynı oyuncaklarla mı farklı oyuncaklarla mı oynadığı* olası çıkarımlar için ipucudur.**
- **Bunun yanında seanslar arası *oyunlarda benzerlik, hep aynı oyuna yoğunlaşma ve ani değişimler* de göz önünde bulundurulması gereken belirtiler barındırır.**
- **Bunları yaparken çocuğun *hangi gelişimsel dönemde* bulunduğu, *yaşamının içeriği (okulu, ailesi, arkadaşları)* hepsi bir bütün içinde yorumlanmalıdır. Oyun oynarken çocuğun ne oynadığıyla birlikte *nasıl oynadığı, ne anlattığı, beden dili ve yüz ifadesi* de okunması gereken diğer ipuçlarıdır.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Temalarını Anlamak

- **İlk görüşmede çocuğun onu getiren ebeveyni/ebeveynleriyle iletişimini gözlemlemek önemlidir. İlişki şefkatli mi, mesafeli mi, içe dönük mü, bağımlı mı?**
- **Çocukla ilgili önemli verilerde ilk izlenimin payı büyüktür. Terapistin çocukla geliştireceği teröpatik ilişkide de, çocuğun verdiği tepkiler hayatındaki diğer önemli insanlarla geçmişteki ilişkilerine verdiği tepkilere benzerdir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Temalarını Anlamak

- **Çocuklar günlük hayatlarında onları en çok etkileyen olayları oyunlarında tekrar ederler.**
- **Kare, dikdörtgen ve daire gibi şekiller tamamlama ve bütünlüğü işaret eder.**
- **Savaşlar, sonunda hepsinin öldüğü robotlar ve canavarlar gibi güçlü karakterler yıkıcı dürtülerin göstergesi olabilir.**
- **Genellikle oyuncak bebekleri de hayatlarındaki kişilerle eşleştirirler. Dolayısıyla bebekleri oynatış şekillerinden hayatlarındaki kişilere karşı nasıl hissettiklerini gösterebilirler.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Temalarını Anlamak

- **Anna Freud çocukların davranışlarının hepsine her zaman sembolik bir anlam vermede dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle sembollerin kalıplaşmış yorumuna kapılmamak gerekir.**
- **Bir sembolün birden fazla anlamı olabilir ve çocuğa özel olan bu anlama saygı duymak gerekir. Mesela bir yılan tehlikeyi, bilgeliği, etkileyiciliği ya da sadece çocuğun ilgisini çeken bir hayvanı temsil edebilir. Aynen diğer projektif verilerde olduğu gibi sembolleri yorumlarken de dikkatli olup hemen sonuca varmamak gerekir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Temalarını Anlamak

- **Bununla birlikte aynı nesnelerin çocuklar arasında anlamı değişebilir. Bloklar, yapılandırılmamış diğer nesneler çocuğun hayalinde anne baba, kardeş, acı veren bir deneyimi sembolize edebildiği gibi sevgi ve nefreti de sembolize edebilir.**

- **Bu nedenle sembolleri yorumlarken çok dikkat etmek gerekir. İki bloku birbirine vurmak dayağı ya da cinsel ilişkiyi temsil edebilirken, çocuğun terapistin sese karşı olan toleransını da test etmeye çalışmış olabilir. Ancak bir süre sonra baba bebek anne bebeğin üstüne yerleştirip belli şekilde hareket ettirirse hatalı yorumlama olasılığı azalır.**

- **Tüm bu örneklerde görüldüğü gibi çocuk tarafından seçilen oyun materyalleri çocuk için kendini ifade aracı olarak yararlı olabilir ama yetişkinlerin çocuğun ifadesini anlaması sadece çocuğun seçtiği materyallerle sınırlıdır. Bu nedenle çocuğun kendini ifadesi için oyun odasında olması gereken oyuncakların doğru seçimi çok önemlidir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Odasına Girmeden…

- **Çocukla ilk karşılaştığımızda onun göz seviyesine inip tanışmamız gerekir. Kendimizi tanıttıktan sonra onu oyun odasına davet ederiz*:***

"(Çocuğun adı) ……..., şimdi seninle birlikte oyun oynayacağımız özel bir odaya gidiyoruz. Biz oyun oynarken annen seni burada bekleyecek, sonra tekrar buraya, annenin yanına geri geleceğiz."

- **Annesinin orada bekleyeceğini bilmesi çocuğa güven verir *(ya da getiren her kimse).* Bunu da o kişiyle paylaşmalıyız.**

- **Bu örnek cümle yerine 'oyun odasına gidelim mi?' dersek, bu çocuğun şüphesini arttırabilir ve direnç göstermesine neden olabilir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

- **Bazen çocuk oyun odasındayken çocuğu getiren kişi oradan ayrılabilir, çıkıp bir işini halletmek isteyebilir. Ama çocuk olur da erkenden çıkarsa, bir şekilde seans erken biterse ve çocuk onu getiren kişiyi bıraktığı yerde bulamazsa bu büyük bir olumsuzluktur. Çocuk güven kaybı yaşar ve kendini değersiz hissedebilir. O yüzden kişinin gerçekten çocuğu beklemesi gerekir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

<u>Eğer çocuk oyun odasına gelmek istemezse, o zaman ne yapmalıyız?</u>

- **Çocuğa odadan, odadaki oyuncaklardan, oranın ona özel olduğundan ve özgür olduğundan bahsedebiliriz.**

"Oyun odasına gitmek konusunda karar veremedin. Eğer nasıl bir yer olduğuna bakmak istersen işte şu tarafta." **dememiz de bir diğer seçeneğimiz.**

- **Çocuk hala gelmek istemezse bu kez anneyi devreye sokarız ve annenin de bize bir süre eşlik etmesini isteriz.**

"……sizin de bizim nerede olacağımızı görmenizi istiyor." **deyip hep beraber oyun odasının kapısına kadar gelinir. O zamandan sonra çoğu çocuk cesaretlenip oyun odasına kendi başına girer fakat yine anneye ihtiyaç duyarsa mecburen anneyi de odaya alırız. Anneden sadece izlemesini talep ederiz. Çocuğun rahatladığını görünce de sessizce çıkmasını işaret ederiz.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Odasında İletişim

- Görüşme sırasında çocuğun aktivite seviyesi ve koordinasyonu, duygusal tonu, kaygı ve duygularının ne olduğuna dikkat edilmelidir.
- Seans bittikten sonra üzerinde düşünmemiz gereken, cevaplarını arayacağımız bazı sorular var:

❑Çocukla kurduğumuz ilişki nasıldı?

❑Bu ilişki çocuğun davranışlarını ve terapi sürecini nasıl etkiledi?

- Bunu değerlendirirken çocuğun yaşını da hesaba katmamız gerekir. Daha küçük çocuklar benmerkezci davranırken büyüklerde empatik yaklaşmanın olabileceğini biliyoruz.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Odasında İletişim

- Çocukla ilgili kesin bir yargıya varmak yerine seçenekler oluşturmak uzun vadede daha işe yarar olacaktır. Terapist çocukla ilgili sonuca varmak için yeterince sabırlı olup çocuğa ve kendine zaman tanımalı, bu süreçte de iyi bir gözlemci olmaya devam etmelidir.
- Oyun odasında terapistle arasında ne kadar mesafe oluşturuyor, göz teması kurmaktan kaçınıyor mu, sözel iletişim kurmayı tercih ediyor mu?
- Çocuk tek bir nesneyle hep aynı hareketleri tekrarlıyorsa, tek bir noktada konuşup hareket etmiyorsa, sürekli sorguluyorsa, ne yapacağına karar veremiyor ve sürekli terapistten talimat bekliyorsa çocukta kaygı seviyesinin yüksek olduğu düşünülebilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Hangi çocuk nasıl davranır?

I. **<u>İlgiye aç çocuk:</u> Sürekli terapisti yanında ister, onun dikkatini çekmeye çalışır ve onu oynadığı her oyuna dahil eder.**

II. **<u>Kontrolcü çocuk:</u> Tamamen hükmetme ve emretme gibi bir eğilim vardır ve terapistten sürekli isteklerinin olmasını takıntılı bir şekilde talep eder.**

III. **<u>Duygusal bir kopukluk yaşayan çocuk:</u> Terapiste ilgi yok denecek kadar azdır. Uzak durur, konuşmaz, oyuncaklarla konuşur ve onlara ilgi duyar. Terapist de zaten ilişki içinde olmadıklarını hisseder.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Hangi çocuk nasıl davranır?

I. **Flörtçü çocuk:** Terapiste iltifatlar eder, onu övecek sözler söyler. Bu durum terapistin hoşuna gitse de sınır koymada zorlanabileceğini unutmamalıdır. Genelde Oedipal dönemdeki çocuklarda görülür.

II. **İyi entegre olan çocuk:** Önce biraz tedirgin davranır ki bu normaldir. Sonra odayı ve oyuncakları keşfetmeye başlar. İçlerinden bazılarını seçer ve temalı oyunlar geliştirir. Yavaş yavaş terapiste de yanaşır ve onu da oyununa davet eder. Odanın her yerini kullanabilir, farklı oyun ve oyuncakları sentezleyebilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

- **Terapi ilerledikçe çocuk duygularını sembolik olarak ifade etmeye başlar. Duygular önce bir oyuncaktan diğerine, sonra bir oyuncaktan görünmeyen birine, sonrasında çocuktan hayali kişiye aktarılır, en sonunda da çocuk artık gerçek duygularını gerçek kişi ve nesnelere karşı dile getirmiş olur.**
- **Bu da demek oluyor ki süreç ilerledikçe ve çocuk kendini güvende hissettikçe, duygularının sorumluluğunu almaya başlar ve olumsuz olanlarıyla başa çıkabileceği inancını geliştirir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

İlk görüşmelerde yapılmaması gereken bazı hatalar

- **Bazı çocuklar ilk seansa getirildiğinde terapist çocuğun yeterince umut vaat etmediği, sürecin üstesinden tek başına gelemeyeceği inancına kapılır ve çocuğu takip etmek yerine kısa yol olarak düşündüğü "yönlendirme"yi tercih edebilir.**

- **Bir diğer sık yapılan hata çocuğu getiren ebeveynin arzu ettiği ya da içinde bulunduğumuz toplum tarafından 'iyi çocuk' diye nitelendirilebileceği özellikleri çocuğa kazandırmaya çalışmaktır. Seanslar bittiğinde herkes tarafından onaylanan bir çocuğun ortaya çıkacak olmasını arzulamaktır.**

- **Terapist bunların tümünü çocuğa yardım etmek için, onun sonuca ulaşmasını istediği için yapar oysa bu eğitim ve yönlendirmelerin tümü çocuğun üzerinde baskı kurulmasından ve duygularının ketlenmesinden başka işe yaramaz.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Tema Aşamaları

1) <u>Isınma Aşaması</u>

Oyun terapisinin başındaki süreçtir. Erken oyun seansları sırasında, çocuklar oyun odasındaki özgürlüğe, terapistin yorumlarına ve davranışlarına uyum sağlarlar.

İlk seanslar keşfetmeye yönelik olduğundan genellikle tek bir oyuncağa ya da oyun alanına bağlı kalmazlar, ancak çocuklar ise keşfetmeyi tercih etmeyebilir. Isınma süreci terapiste güvenme duyma aşmasıdır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Tema Aşamaları

2) *Saldırganlık Aşaması*

Oyun seanslarında çocuklar daha rahat ve güvenli hissettikçe davranışları da değişir. Bu dönemde saldırgan davranışlar gelişebilir.

İçe dönük çocukların saldırgan oyunları daha sessiz olabilir ama sessiz oynamaları bile onlar için bir değişimdir.

Örneğin, çevresindeki yetişkinleri mutlu etmek için çok istekli ve mükemmeliyetçi davranan 5 yaşındaki bir çocuk, terapinin bu aşamasında kazara hacıyatmaza vurup yere düşürebilir. Bu durumda hemen role girerek "çok güçlüyüm" diyebilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Tema Aşamaları

2) *<u>Saldırganlık Aşaması:</u>*

Duygularını dışa vuran çocuklar ise saldırgan davranışı daha açık şekilde ortaya koyabilir; daha enerjik ve rekabetçi davranabilirler.

Travma ve bağlanma sorunu yaşayan çocuklar genellikle yoğun olarak saldırgan ve kızgın şekilde oyun oynarlar.

Sınırları aşmadıkça terapist çocuğun saldırgan oyununu ve arkasındaki kızgınlık, öke, korku, hayal kırıklığı, güç ve kontrol ihtiyacı gibi duygularını kabul eder. Bu terapötik sürecin bir parçasıdır. Terapistin duyguları en derin seviyede kabul edebilmesi çocukların bir sonraki aşmaya geçmelerine yardımcı olur.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Tema Aşamaları

3) *Regresyon Aşaması*

Bu aşamada saldırgan davranışlarda azalma görülür ve daha fazla regresif oyun gözlemlenir. Örneğin, çocuklar yaşlarına göre olduğundan daha küçük olduğunu, bebek olduğunu hayal edebilirler, biberondan emmek isteyebilirler ya da terapistten anne olmasını isteyebilirler.

Bağlanma ve bakım vermeyle ilgili olan oyun temaları görülür. Bağlanma ihtiyaçları güçlü olan çocukların belli bir sırada canlandırmalar yaptıkları görülür, doğum, elleri ve dizleri üstünde emekleme, agulama, ilk adımları atma ve sonunda yaşlarına uygun şekilde oyun oynama gibi.

Sonrasında, tehlike içeren temaları güvenlik ve bağlanma temaları izler. Örneğin, oyunlarında kötü adamlar gelir ve çocukları korkutur ama sonra terapist ve çocuk onlardan kurtulurlar.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Tema Aşamaları

3) *Regresyon Aşaması*

Bu aşamada saldırgan davranışlarda azalma görülür ve daha fazla regresif oyun gözlemlenir. Örneğin, çocuklar yaşlarına göre olduğundan daha küçük olduğunu, bebek olduğunu hayal edebilirler, biberondan emmek isteyebilirler ya da terapistten anne olmasını isteyebilirler.

Bağlanma ve bakım vermeyle ilgili olan oyun temaları görülür. Bağlanma ihtiyaçları güçlü olan çocukların belli bir sırada canlandırmalar yaptıkları görülür, doğum, elleri ve dizleri üstünde emekleme, agulama, ilk adımları atma ve sonunda yaşlarına uygun şekilde oyun oynama gibi.

Sonrasında, tehlike içeren temaları güvenlik ve bağlanma temaları izler. Örneğin, oyunlarında kötü adamlar gelir ve çocukları korkutur ama sonra terapist ve çocuk onlardan kurtulurlar.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Tema Aşamaları

4) ***Hakimiyet Aşaması***

Regresif oyunlar bitince, farklı şekilde hakimiyet kurabilecekleri ve kendilerini daha yeterli hissedecekleri oyunları seçerler.

Problem çözme becerisi gelişir; kaygı, korku ve travma ile ilgili duygular üzerinde daha fazla kontrol ve hakimiyet geliştirirler. Oyunlar kahramanların zaferini ortaya koyabilirler.

Oyunlarda saldırganlık, korku, kaygı ve regresif temalar oldukça azalır. Genellikle becerilerini ortaya koymaya başlarlar, örneğin binalar inşa ederek, ya da özenli şekilde resimler yaparak kendileriyle gurur duyarlar.

Önceden terapisti yenebilmek için kendi buldukları kurallar konusunda ısrarcı olurken, bu kez mantıklı şekilde kurallara uyum sağlarlar. Günlük yaşamdaki sorunlu davranışlar bu aşamada oldukça azalır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

--- Eğer anlayamadığımız ya da önemli olarak gördüğümüz bir nokta varsa, bunu neden direk çocuğa sormuyoruz? ---

Çocuklar kendi duygu ve düşüncelerini sembolize ederek anlatmayı yani oyun oynamayı oldukça güvenli bulurlar, çünkü oyun gerçekliğin ciddiyetini kaybettiği yerdir. Onların bu şekilde anlatmak istediklerini biz onlara sözel olarak sorarsak, bütün kurgu bozulur. Ya oynadıkları oyunu değiştirirler ya da sessizleşirler. Bir yanıt vermesini beklemek, çocuğu bir anlamda yönlendirmek demektir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

--- Eğer anlayamadığımız ya da önemli olarak gördüğümüz bir nokta varsa, bunu neden direk çocuğa sormuyoruz? ---

Bununla birlikte soru sorulan kısım, konu hangisiyse çocuk onun dafa fazla önemsendiğini düşünüp, o konuya yoğunlaşmaya çalışacaktır. Bazı durumlarda, terapist öyle bir anı yakaladığını düşünür ki, tek bir soruyla bütün düğümü çözebilecek gibi gelir. Ama çocuğun oyun akışını bölüp onu kelimelere doğru yönlendirmek, çocuk merkezli oyun terapisinin temeline aykırı bir durumdur. Eğer sabır gösterilirse, sorulacak sorunun cevabı çocuğun sembolik oyunlarında, seçtiği oyuncaklarda bulunabilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

--- Sınırları koyarken, neden çocuğu yasak olan şey yerine

daha uygun bir aktiviteye/davranışa yönlendirmiyoruz? ---

Sınırları koyarken terapist sınır koyma aşamalarını tek tek yerine koymak yerine çocuğa şunu söyleyebilir:

"……., bıçak bana saplamak için değildir. Mesela onunla yemek yapabilirsin."

Bu, çocuğa başka bir hedef göstererek çocuğun onu tercih etmesini ummak ve durumla böyle başa çıkmaya çalışmak demektir. Terapist zor durumda kaldığını hissetse de yönlendirme yapmamalı çünkü bu aynı zamanda çocuğun problemle başa çıkma becerisini, kendi çözüm bulma yolunu da elinden alır. Belki çocuk bıçağı bir araba gibi, bir uçak gibi kullanacaktı, ona yol göstererek onu sınırlamış, seçenekleri daraltmış oluruz.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

---Çocuklar oyun oynarken tıkandıklarında, ilerleyemediklerinde müdahale etmemiz gerekmez mi? ---

Çocuk belli bir oyunu dakikalarca hatta birkaç seans boyunca oynayabilir. Buradan elde edilmesi gereken bazı çıkarımlar vardır:

- **Çocuğun buna ihtiyacı vardır.**
- **Bazı korku ve kaygılarıyla başa çıkmaya çalışıyordur.**
- **Daha ileriye gitmek için kendini güvende hissetmiyordur.**
- **Duygusal ve sosyal açıdan ifade etmesi zor şeyleri çözmeye çalışıyordur.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

---Çocuklar oyun oynarken tıkandıklarında, ilerleyemediklerinde

müdahale etmemiz gerekmez mi? ---

Bu bir sıkışmışlık değildir ve endişe etmeye gerek yoktur. Asıl tıkanıklık çocuğun derininde yatan o duygu bulunup ona yansıtılmazsa yaşanabilir.

Ama travmatik bir durum yaşamış bir çocukta sabitlik, katılık görülürse ona müdahalede bulunmak gerebilir. Uzun bir süre terapistle ve oynadığı şeyle bağlantılı görünmez ve bir gelişme göstermeyebilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

---Çocuklar travma hakkında konuşmaya ya da oyun oynamaya ihtiyaç duymazlar mı?---

Eğer çocuklar, kendilerini güvende hissedecekleri, yaşantı ve duygularının kabul edilebileceği bir ortamda olurlarsa bazı konuları kendiliğinden ortaya dökmek isterler. Bunun için onları konuşturmaya çalışmanın bir anlamı yoktur. Bu yüzden dostça ve kabul edici bir ortam yaratmaya odaklanılmalıdır. Çocuğun kendini açması belli bir zaman alacaktır, bu durum beklenenden geç gerçekleşebilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

---Çocuklar travma hakkında konuşmaya ya da oyun oynamaya ihtiyaç duymazlar mı?---

Buna rağmen terapist süreci hızlandırmaya çalışarak çocuğun kendisini yetersiz hissetmesine ve kaygı yaşamasına sebep olmamalıdır. Oyun da bir iletişim şeklidir ve kelimelerle olan sözlü iletişimden daha az değerli değildir. Çocuklar duygularını, çatışmalarını ve temalarını oynadıkça, terapistle iletişime geçmiş olurlar.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

---Gizlilik ilkesini takip ederken aynı zamanda anne babayla seanslar ve süreç hakkında neleri konuşup tartışabiliriz?---

Oyun terapisinde çocuklara karşı sınırsız bir gizlilikten söz etmek imkansızdır. Çocuğa oyun odasındaki her şeyin terapistle arasında kalacağını söylerken anne babaya süreçle ilgili hiçbir geribildirim, bir durum özetlemesi yapılmama ihtimali yoktur. Bunun yanı sıra, çocuğun her anlattığını, her yaptığını birebir aileye anlatmamak gerekir. Bu durumun içinden çıkmanın, durumu doğru yönetmenin en güvenli yolu sadece oynadığı temalardan bahsetmektir.

Örneğin çocuğun ısrarla okul temasını oynadığını ve kızgın bir öğretmeni canlandırdığını direk anlatmak yerine *"Oyun seanslarındaki gözlemlerime dayanarak okulda kaygılı olup olmadığını merak ediyorum."* **denebilir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Oyun Terapisinde Sıklıkla Sorulan Sorular

---Gizlilik ilkesini takip ederken aynı zamanda anne babayla seanslar ve süreç hakkında neleri konuşup tartışabiliriz?---

Anne babayla yapılacak görüşmelerde odak nokta anne babanın görüşleri, davranışları ve verdikleri tepkilerdir. Anne babayla bir şey paylaşmadan sadece çocuklarla yapılacak terapi seanslarına önem vermek ebeveynlerde bir önyargı ve kaygı oluşturacaktır. Çocuklarıyla ilgili kendilerini dışlanmış ve terapistle rekabet içinde görebilirler.

Bu nedenle terapist, belirli sınırlar içinde süreci ilerletirken aileyi de sürecin içinde tutmalı onların destek ve yardımına da ihtiyacı olduğunu onlara hissettirmelidir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Çocuğun Soruları ve Tavsiye Edilen Cevaplar

Çocuk soru sorduğunda bazen sadece sorduğu şeyin yanıtını merak ediyor olabilir, bazen de sorusunun altında farklı kaygıları, endişeleri ve merakları olabilir.

ÖRNEK 1 → **(Bir kamyonu göstererek)** *"Bu nedir?"* **diye sorduğunda bu sorusuyla gerçekten bilgi almak istiyor olabilir, oyuncağı nasıl kullanacağını bilmiyor olabilir, temel kullanımının dışında farklı bir oyun kurmak istiyor ya da onay bekliyor olabilir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Çocuğun Soruları ve Tavsiye Edilen Cevaplar

Verebileceğimiz cevaplar şu şekilde olabilir: *"Bunun ne olduğunu merak ediyorsun."* Çocuk bunun üzerine *"Evet merak ediyorum, söyle"* **dedi, *"Sana bunun ne olduğunu söylememi istiyorsun."*** *"Evet istiyorum."* **dedi o zaman da şu cevabı vermeliyiz:**

"Diğer insanlar bunun bir kamyon olduğunu söyler. Ama bu özel oyun odasında sen ne istersen o olabilir."

Böylelikle hem çocuğun sorusuna cevap alma isteğini tatmin ederiz hem de üretici olmasını ve hayal gücünü engellememiş oluruz.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Çocuğun Soruları ve Tavsiye Edilen Cevaplar

ÖRNEK 2 → **Çocuk bir resim çizip terapiste** *"Resmim güzel olmuş mu?"* **diye sorduğunda ilk olarak *"Resminin güzel olup olmadığını merak ediyorsun."* denir.**

Çocuk tekrar sorduğunda, *"Benim resmin hakkında ne düşündüğümü öğrenmek istiyorsun."* denir. En son ısrarla sorduğunda yanıt şöyle olmalıdır:

"*Bu resmi sen çizdin, sen başardın. Güzel."*

Çok abartılı *"Çok güzel bir resim, bravo, çok güzel olmuş."* gibi tepkiler verilmemelidir. Sadece çocuğun çabası vurgulanmalıdır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Çocuğun Soruları ve Tavsiye Edilen Cevaplar

Aslında genelde çocuğun sorusuna cevap vermek yerine sorusunun altında yatan anlamı çözebilmek daha önemlidir. Verilen cevaplarda genel fikir

"Sen nasıl olmasını istersen öyle, sen bilebilirsin, sen seçebilirsin." şeklindedir.

Çocuğun hayal gücünü sınırlayacak, özgüvenini sarsacak, beklentiye sokacak, hayal kırıklığı yaşatacak, odağı terapiste çevirecek ve duygularının anlaşılmadığını hissettirecek cevaplar verilmemelidir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Seçici Sessizlik Yaşayan Çocukla Çalışmak

- **Bazı çocuklar dili kullanabilme ve anlayabilme becerisine sahip olmalarına karşın okul gibi belli ortamlarda sessiz kalırlar. Evde ailesiyle son derece rahat bir şekilde iletişim kurabilen çocuk diğer ortamlarda konuşmamayı tercih ederler.**
- **Bu çocukların sözel olarak gelişimsel bir gerilikleri olmamasına rağmen, okulda derse katılım göstermediklerinden, başarısız olarak değerlendirilirler ve arkadaşlarıyla yeterince iletişim kuramadıklarından sosyal ve duygusal olarak olumsuz etkilenebilirler.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Seçici Sessizlik Yaşayan Çocukla Çalışmak

- Genellikle seçici sessizlik olan çocuklarda anneye aşırı bağımlılık vardır, yakın durma fiziksel olarak asılma, arkasına saklanma gibi davranışlar gözlemlenir. Baba figürü ise ya fazla pasif ve kayıtsız ya da aşırı baskın ve sert olabilir.
- Bununla birlikte ebeveynlerden biri bu duruma benzer, utangaç çekingen tavırlar sergileyebilir ve çocuk bunu model alabilir.
- Bu çocuklar diğerlerine göre daha kaygılı, depresif ve manipülatif olduklarından anneleri de çok daha korumacıdır ve şımartan tavırlar sergilerler.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Seçici Sessizlik Yaşayan Çocukla Çalışmak

- **Oyun odası seçici sessizlik yaşayan çocuklar için sorumluluk almaları ve kendi kararlarını vermeleri açısından oldukça geliştiricidir.**

- **Terapistin öncelikle farkında olması gereken şey, çocuğun konuşmasının sadece çocuğun kontrolünde olan bir durum olmasıdır ve bu nedenle ondaki konuşma arzusunu uyandıracak, ona cesaret verecek bir iletişim kurmak oldukça önemlidir. Çocuğun konuşması için baskı yapılmayacak, onun duygu ve davranışları kabul görecek ve böylece konuşabilme özgürlüğünü tekrardan elde edecektir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Seçici Sessizlik Yaşayan Çocukla Çalışmak

Çocuğa ilk yaklaşım şöyle olabilir: *"Sessiz kalmak seni rahatlatıyor.", "Ne yapacağından emin değilsin."*

Çocuk bütün seans boyunca, hatta bir sonraki seansta da sessiz kalabilir. Terapist bu durumda güven sağlamak amacıyla çocukla ilgili bildiği şeyleri onunla paylaşabilir, okulda konuşmayı sevmediğinden, evde konuşmak istediğinden bahsedebilir.

Odaya anneyi de almak bazı durumlarda faydalı olabilir. Annenin söylediklerini çocuk üzerinden yansıtmak çocuğa anlaşıldığını hissettirebilir. Annenin söylediği bir şeyden sonra "Bunun olmasına sinirlenmiş olmalısın, bu durum seni üzmüş olmalı." **diyerek çocuğun rahatlaması sağlanabilir.**

Seçici konuşmazlık yaşayan çocuklar konuşmaya başladıkları zaman kızgınlık duygularını ortaya koyabilirler. Çözülmemiş çatışmalar ve kızgınlar terapisti ve aileyi şaşırtabilir, bu duruma hazırlıklı olmak gerekir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Çalışmak

- **Saldırgan davranışlar sergileyen çocukların çoğu, çocukluklarının erken dönemlerinde genelde travmatik bir olay yaşamışlardır. Örneğin; korunma ve güvenlik hissinin yitirilmesi, aile içinde yaşanan bir hayal kırıklığı, kardeş doğumu, ilgisizlik, ihmal edilme ve istismar olabilir.**

- **Çocuk, olayların üzerinde oluşturduğu kırılganlıkla, başkalarından gelecek tepkileri saldırı ve tehdit olarak algılar ve sürekli tetikte olmaya çalışır.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Çalışmak

- **Bu durumda çocuk etrafıyla bağlantı kurmakta zorlanır ve antisosyal davranışlar sergilemeye başlar. Saldırgan olmayı, kendini dış dünyadan korumanın en güvenli yolu olarak görür ve terapisti bunu değiştirmeye çalışan kişi olarak algılar. Ona şüpheyle bakar ve sürece karşı direnç gösterir.**

- **Bunun yanında terapistin kendisini çocuğun saldırgan davranışlarından koruması da kimi durumlarda oldukça zor olabilir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Çalışmak

Çocuk yaşadığı hayal kırıklıklarıyla, güvensizlikleri, korkularıyla başa çıkma şekli olarak saldırganlığı seçmiştir. Bu duyguların ortaya çıkması çocuğun rahatlamasını, yüzleşmesini ve sonunda onları terk etmesini sağlayabilir.

Çocuk yoğun yaşadığı olumsuz duyguyu ifade ettiğinde terapist onu kabul eder ve bu duygunun yoğunluğunun azalmasına neden olur. Duygunun ortaya çıkmasının katartik bir etkisi vardır ve çocuğun uygun olmayan davranıştan vazgeçmesine yardımcı olur.

Amaç istenmeyen davranışın ortadan kalkmasının dışında çocuğu ve davranışın anlamını anlayabilmektir. Çocuğun dış dünyaya verdiği tepkiyi anlayabilmek için iç referansını anlamak gerekir. Terapistin çocuğa gösterdiği bu kabul ve saygı çocuğun kendine verdiği değeri arttırabilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Çalışmak

Terapistin oyun odasındaki bu kabulü çocuğun aynı davranışları dışarıda sergilemesini pekiştirir mi?

- **Birincisi terapistin bu davranışı kabul etmesi demek onu ödüllendirdiği ve cesaretlendirdiği anlamına gelmez.**
- **İkincisi çocuğun davranışını kısıtlamak onun davranışa olan ihtiyacını azaltmaz, tam tersi oyun odasında davranışa izin verilmesi dışarıda ortaya çıkma ihtimalini azaltır.**
- **Son olarak da oyun odasında sınırsız bir özgür alan yoktur ve çocuğa davranışlarının sorumluluğunu alması öğretilir.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Çalışmak

- Saldırgan çocuklar terapinin ilk seanslarında genellikle duygularından bahsetmezler ve oyuncak fırlatma, ısırma, tükürme gibi davranışlar sergilerler. Terapistin bunlara hazırlıklı olması gerekir.
- İlk başlarda rastgele ve amaçsız gibi olsa da terapistten o güven duygusunu aldıkça çocuğun kızgınlığının daha odaklı olduğu görülür.
- Terapötik ilişki geliştikçe çocuğun saldırgan davranışa olan ihtiyacı azalır ve başa çıkma stratejilerinin gelişmesine yardımcı olur.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Yapılan Terapinin Aşamaları

1. **<u>İlişkinin oluşması:</u> Saldırgan çocukların güven duygusuna oldukça fazla ihtiyacı vardır. Dışlanmayacağı, azarlanmayacağı, kızılmayacağı bir ortamda çocuğun kendini ifade ediş biçimi de değişebilir. Saldırgan davranışlar yerini regresif ve sembolik oyunlara bırakır.**

- **Örneğin, oyuncak bebeğe vurup sonra onu kucaklamak, askerleri savaştırıp daha sonra onların yaralarını sarmak gibi incinme ve bakım gibi sembolik temaları canlandırır.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Yapılan Terapinin Aşamaları

2. Sınırları test etme: Çocuk seansa başladığında ilk gösterdiği davranışlar genellikle ailesinde en az kabul gören davranışlardır. Bilinçaltında "Acaba terapist bunları bile kabul edecek mi?" düşüncesi vardır.

Bunun akabinde terapistten kabul görürse tüm saldırgan davranışlar ve olumsuz duygulara rağmen savunmaları zayıflar. Bir yandan terapiste güvenmek ister bir yandan kendini bırakmak istemez.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Yapılan Terapinin Aşamaları

3. <u>Kişisel ihtiyaçlarla ilgili olarak çalışma:</u> Bu aşama terapi sürecindeki en gerçek aşamadır çünkü artık çocuk bu aşamada terapistle daha fazla etkileşime geçecek, daha fazla göz teması kurup fiziksel yakınlığını arttıracaktır.

Çocuğun saldırgan tavrı azalmış olacak bunun yanında özgüveni artacak ve sosyal beceriler gösterecektir. Ev veya okul hayatında yaşadığı kızgınlık ve hayal kırıklıklarını doğrudan terapiste aktarabilecektir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Saldırgan Çocukla Yapılan Terapinin Aşamaları

4. <u>Sağlamlaştırma ve terminasyon:</u> Son aşamada çocuk iyiden iyiye saldırganlığını bırakmış, sosyal olarak kabul gören davranışlara doğru yönelmiştir. Artık yaşadığı olumsuz duyguları sözel olarak ifade etmeye başlamıştır. İnsanlar üzerinde olumlu bir etki bırakmak için çabalar.

Yalnız terapistin dikkat etmesi gereken nokta, sonlandırmayı yaparken çocuğa terkedilme hissini yaşatmaması gerektiğidir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Terapiyi sonlandırmak

Terapi sürecini bitirmek için kesin bir hedef, bir davranış biçimi yoktur. Bazı belirtiler fikir verebilir ve artık bu davranışlar görülmeye başlandıysa bitirme kararına başvurulabilir:

- **çocuğun bağımlılığı azaldı mı,**
- **davranışlarında sürekli bir iyileşme var mı,**
- **bilinç ve kabullenme açısından değişiklikler oldu mu,**
- **otokontrol ve iç görü kazandı mı,**
- **sözel anlatımın miktarında ve kalitesinde artma var mı,**
- **saldırganlığında azalma var mı,**
- **sembolik oyunlar artık yerini üretici oyunlara bıraktı mı,**
- **korku-endişelerinin yoğunluğunda azalma var mı**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Terapiyi sonlandırmak

- Çocukların sonlanmaya verdikleri tepkiler birbirinden çok farklı olabilir. Bazı çocuklar artık terapi sürecine ihtiyaçları kalmadığını, kendilerini ifade etmekte ve problemleri çözmekte sorun yaşamadığını fark edip kendileri de sonlandırmaya oldukça olumlu bakabilirler.

- Bununla birlikte bazı çocukların bitirme sürecini bir ayrılık, bir terkediliş olarak görüp geçmişte yaşadıkları acı veren duygusal deneyimleri hatırlamaları ve kendilerini reddedilmiş hissetmeleri olağandır.

- Terapist çocuğun evde ve okulda yaşadığı ilerlemeyi gördükten sonra, artık oyun oynamaya gelmesine gerek kalmadığını onunla paylaşır, fakat en sık görülen problemlerden biri çocuğun terapi sürecine devam etmek için eski davranışları göstermeye başlamasıdır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Terapiyi sonlandırmak

Genellikle sonlanmadan 3 seans öncesinde çocuğa bu durum haber verilir. Çocuk gerçekten sonlanmaya hazırsa gerekli açıklamalar yapıldığı takdirde her hangi bir direnç göstermez.

Ancak terapistin uygun açıklamalar yapmasına rağmen, duygusal sıkıntıları devam eden çocuklar bu nedenleri anlamayabilir, anlamak istemeyebilir.

Bazı durumlarda alternatif bir sonlandırma biçimi olarak terapist çocuğa somut nesneler (parmak kuklası) verebilir, bu terapistin hala onu düşündüğünü çocuğa hatırlatabilir. Bunun yanında bu oyuncakla oyun odasında oynadığı gibi evde anne babasıyla da oynayabilir.

Ayrıca çocuklar da terapistin onları hatırlayacaklarını düşündükleri şeyler yapabilirler. Kendi çizdikleri resimleri terapiste getirirler. Bu tip somut örnekler sonlanma süreciyle daha rahat başa çıkmalarını sağlayabilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Terapiyi sonlandırmak

- **Özetle çocuklar terapist için değerli olduklarını, beraber geçirdikleri zamanın gerçekten değerli olduğunu ve süreç bitse bile terapistin onu unutmayacağını bilmek, duymak isterler. Hatta tekrar ihtiyaç duyduklarında yeniden geri gelebileceklerini bilmek de onları rahatlatır.**

- **Terapi süreci normal şartlarda azaltılarak sonlandırılır. Görüşmeler ilk zamanlarda haftada bir yapılır (yaklaşık olarak ilk 4 seans diyebiliriz), çocuğun ilerleyişine göre 15 günde ve ayda bire çıkartılır.**

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Seansı Raporlama

Her terapist seanslarından sonra farklı şekilde notlar tutabilir. Bu notların, raporların terapinin amacına uygun olarak yolunda gidip gitmediğini takip etmeyi kolaylaştırıcı yapıda olması gerekmektedir. Raporu 3 kısma ayırarak anlatalım.

I. **İlk kısımda çocuğun davranışları kısaca anlatılır. Örneğin:** *Çocuk ilk 5 dk odada hızlıca dolanıp hangi oyuncağı seçeceğine karar vermeye çalıştı. 10 dk boyunca kuklalarla oynadı. Sonraki 20 dk bebek eviyle ve içindeki insan figürleriyle oynadı.*

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Seansı Raporlama

II. **İkinci kısım terapistin oyun temalarıyla ilgili olası yorumlarını içerir. Ör:** *Aile temalı oyuncaklarla oynadı ve özellikle mutsuz aile örnekleri canlandırdı. Aile ilişkilerini kafasında tekrardan kurup ilişkilerin nasıl olması gerektiğiyle ilgilendi.*

III. **Üçüncü ve son kısımda ise terapistin gözlem ve yorumları daha ayrıntılıdır ve bunların terapi sürecindeki hedeflerle ilişkisi kurulur. İlk seanstan sonraki seanslar için yazılan raporlarda da bir önceki seansa göre çocuktaki gelişim kıyaslanır. Örnek:** *Aile ilişkileri konusunda, ailesindeki mutsuzluklarla, çatışmalarla başa çıkmayı deniyor. Daha sıkı aile bağlarına arzu duyduğu ve insanların birbiriyle nasıl mutlu ilişkiler kurduğunu keşfetmeye çalıştığı çıkarımında bulunabiliriz.*

